

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЯ

Брой 4 • год. ХСV • 26 февруари 2016 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

ОТКРИТИЯ

СРЕЩА С ПРАВНУК НА ПЕТКО ВОЙВОДА В КСАНТИ

■ Стелиос показва на Зоя Начева семейния албум със снимката на баба си Стелиани.

ЗОЯ НАЧЕВА

Преди две години, когато писах статия по повод 170-годишнината от рождението на Капитан Петко войвода – една емблематична за Родопите и Беломорска Тракия фигура, се наложи да прегледам биографиите на легендарния капитан, излезли под перото на родоповедите Христо Попконстантинов и Стою Шишков, на известни историографи като Филип Симидов и Георги Г. Димитров, а сега прегледах също на Константин Божков и Борис Колев. Стотици са публикациите, очерците, сценариите, сборниците, животописните бележки, песни и документи за него. Но само на две места се споменава бегло, че освен син, Петко войвода е имал и дъщеря. Все още тази част от живота му е забулена в тайни и съществуват много и противоречиви сведения.

На 7 февруари всяка година отбелязваме годишнина от смъртта на Капитана и сякаш тия дни духът му бе сял да навести близките си, а нас съдбата ни доведе

до дома на правнука му в Ксанти. С моя съпруг Коста, чиято майка е гъркиня, бяхме на гости в родния град на неговата майка. Отидохме да се разходим до стария град и за пореден път да се насладим на неговата романтика, да се следем за малко с тази магична архайчна среда, която те кара да живееш сякаш едновременно в миналото и настоящето. Забелязах как съпругът ми, устремен в търсене на по-добра позиция за фотографирание на къщите и ведрите лица на ксантийци, с лекота преодоля една стръмна улица и вече водеше оживен диалог с мъж на неговата възраст в края на една от тесните улечки. След малко започна да ми маха въодушевно с ръце да отида при него. Вродената му способност за контакт с хората и този път го бе отвела на точното място в подходящия момент. Оказа се, че е снимал къщата на правнука на Петко войвода, който беше излязъл на двора и двамата ги свари да разговарят оживено на гръцки. Покани ни да влезем в къ-

щата и първото, което попита като разбра, че сме българци от Смолян бе: „Знаете ли кой е Петко войвода? Аз съм негов правнук“. Изненадани започнахме да задаваме въпроси. Беше топъл февруарски ден и предпочетохме да седнем в двора. Пихме портокалада, след което извади албуми със снимки и разговорът тръгна още по-интригуващо. Показа ни снимката на баба си Стелияни, за коя-

то ни каза, че е дъщеря на Петко войвода и наистина видяхме, че тя удивително прилича на войводата. Казах, че в Смолянския архив имаме стъклена плака с репродукция от снимка на пращане му от Крум Савов. Питам го за неговото име и името на майка му. Оказа се, че носи името на баба си –

дъщерята на Петко и се казва Стелиос. Гледахме грижливо подредените в албумите снимки и не можехме да повярваме на предоставилата ни се възможност да научим повече за тази част от живота на войводата, да попълним липсващите страници от личното му битие. В албума видяхме снимки от тяхното идване до Варна и Хасково, застанали с майка му Спасия пред паметника на своя именит прародител.

Разказа ни как роденият на 6 декември 1844 г. в с. Доган Хисар, Дедеагачко – Петко Киркоолу започва своята борба срещу Османската империя като хайдутин, след една семейна трагедия – убийството на по-големия му брат Матео. (Доган Хисар съществува още от XI век като Аетос, което означава Орлова крепост). На 6 май 1861 г. заедно с още шест души той формира чета и започва да мъсти на безчинстващите из Тракия турци и черкези.

Продължава на 4-а стр.

Централното ръководство на **СДРУЖЕНИЕ СЪЮЗ НА ТРАКИЙСКИТЕ ДРУЖЕСТВА В БЪЛГАРИЯ - СОФИЯ**, на основание чл. 26 от ЗЮЛНЦ и чл.6, ал. 7 от Устава на СТДБ свиква Общо събрание на Върховния комитет на Съюза на тракийските дружества в България на **16 април 2016 г., от 10.00 ч.** в Централния военен клуб, в гр. София, бул. „Цар Освободител“ №7 при следния **ДНЕВЕН РЕД:**

1. Отчет за дейността на СТДБ за периода 2011-2015 година;
2. Избор на ръководни органи на СТДБ;
3. Разни.

Поканват се всички членове на Върховния комитет да участват в Общото събрание.

При липса на кворум на основание чл. 27 ЗЮЛНЦ Общото събрание ще се отложи с един час по-късно и ще се проведе на същото място и при същия дневен ред независимо от броя на явилите се членове.

Красимир Преманов
Председател на СТДБ

Места и лица от РОДОПИТЕ и БЕЛОМОРИЕТО

Крум Савов 1882-1949

Фотография

Faces and Places from the RHODOPE MOUNTAINS and the THRACIAN SEA

Krum Savov 1882-1949

**МЕСТА И ЛИЦА
ОТ РОДОПИТЕ И
БЕЛОМОРИЕТО**

**Фотографии
на Крум
Савов**

На стр. 3

ИСКАМЕ ИСТИНАТА...

Отворено писмо на Петра Мечева
и Десислава Костова

Ние – тракийци, ние в които немюсюлманите – българите, като част от Европа и Света, не можем и не трябва да оставаме безучастни към случващото се, нито пък имаме моралното право да подминем с бездействие и мълчание откритата война срещу българщината, която се води в собствената ни страна!

Какво имаме предвид?

През последните години в Родопите и Южна България безконтролно навлязоха ислямски духовници, които проповядват радикален ислям на българското мохамеданско, помашко население, живеещо в тези райони.

Привличат ученици с раздаването на безплатна храна, дрехи, помощи и заплащане на духовно образование в чужбина, дори не в Турция, а в арабските страни. Обучението се води на арабски и български език, дори има издаден учебник по Джихад.

Джихад всъщност е шестият стълб на Исляма, без който другите 5, не биха били така динамични. Ислямът, налаган в Родопите, не само поражда, но и задълбочава у своите последователи чувството на страх от „страшния съд“.

Според д-р Вениамин Пеев в публикацията му „Свещена война“ или проява на варварство?“ „страшният съд е неизбежен за мюсюлманина, освен, ако той не участва и не загине в джихад. Само тогава може да избегне последствията от съда на Аллах.“

Въпросът, който поставя д-р Пеев няма еднозначен отговор. В различни сури на Корана се говори за джихад като тотална борба с всеки религиозен и политически враг.

Според Страхил Иванов в публикацията му „Инструментите на ислямската инвазия“, земите, в които ислямът прилага своята система от закони, и механизми са земите, в които мюсюлманите имат пълен политически, икономически и съдебен контрол и се наричат „дома на ислямът“.

От друга страна, земите, в които немюсюлманите имат превес на властта, са определени като „дома на войната“. В тези земи, макар политическите и правните норми да са други, и мюсюлманите да живеят по различен начин, те продължават да преследват крайната си цел и да превърнат „дома на войната“ в „дом на исляма“.

Шериятът формулира различни видове джихад в няколко разновидности:

- джихад бил-лисан-джихад чрез езика - проповядване, прокламиране, диспути, диалози;
- джихад бил – калем-джихад чрез перото – публикация, книги, печатни материали;
- джихад бил-хиджра: джихад чрез преселване, миграция;
- джихад бил-мал-джихад чрез финансите, банкерство, спонсорство и парични субсидии и налагане на финансов контрол над немюсюлманското население;
- джихад бил-нафс: джихад вътре в човека-овладяване на мислите и емоциите на личността;
- джихад ан-нафас-джихад чрез саможертва-самомубийствени атентати на мюсюлмани с основна цел убийството на немюсюлмани и то, колкото може повече.

Освен това тези форми на борба са градиращи, т.е. реализирането на всяка предходна форма джихад е основание за преминаване към следващата. Тези подробности смятаме за особено важни, защото в нашите Родопи с пълна сила вече действат първите две, а на политическата сцена в България, със съгласието на ООН започва да се налага и третата.

Нима не е безпокойтелна промяната на учебния план по българска литература и история, където предметът на промени са именно възрожденската литература и частта от историята, отнасяща се до турско владичество над българите.

Продължава на 5-а стр.

РУСКА ГЕОРГИЕВА

Подгонени от турските безчинства в Източна и Западна Тракия бежанци, принудени да напуснат родните си места, се заселват в някои села край гр. Ески Джумая (Търговище). Нелекият им живот ги принуждава да потърсят помощ, тъй като са без покъщнина и имот, дори без дрехи, всичко са оставили в родната и Тракия. По-будните от тях са се замислили за битовото си устройство и ограмотяването си. Много от тракийските семейства стигнали до града и останали в него.

На 25 октомври 1915 г., срещу Димитровден, в къщата на Марин Лучев се събрали Георги Дамянов, Димитър Иванов и братята Коста, Стоян, Александър и Димитър Мавродиеви. Разговаряли, умували и решили да бъдат в услуга на своите братя-тракийци. За председател на групата избрали младия учител Стоян Мавродиев, студент по химия, свободно говорещ френски и турски език. Като учител и директор на непълната гимназия „Свети Седмочисленици“ в града, Стоян Мавродиев се занимава и с важни обществени дела. Той съставя списъци на бежанците, пише прошение до властите да бъдат оземлени, обучава неграмотните и малограмотните. Общината предоставя училището „Неофит Рилски“ за подслон, а местните граждани ги снабдявали с храна и покъщнина.

Потомците на тази група родолюбиви мъже определят тяхната дейност като начало на организираното тракийско движение в Търговище. (В края на миналата година отбелязахме стогодишнината, за което в „Тракия“ съобщихме.) Освен съучредител Стоян Мавродиев става несменяем председател на търговищката тракийска организация. Председател е още на читалището и на въздържателното дружество. Пише статии по педагогически и социални проблеми. Истински патриот, милеещ за хората в беда, високо образован, уважаван от всички, които го познават. Сега в негова чест тракийското дружество в Търговище носи неговото име.

След като през 1947 г. тракийската организация е забранена, възстановена е през 1954 г. За председател тогава е избран Страхил Костов, който от дете познава тракийските неволи. През 1977 г. дейността на тракийския съюз отново е прекратена. През 1990 г. по инициатива на инж. Дечо Дяков, краеведа Георги Павлов, Любчо Ламбов, Титко Василев и др. се свиква събрание на 10 май за възстановяване на тракийското дружество в Търговище. За председател е избран Марин Марчев. Основните задачи, по които са работи, са били

Столетникът

Тракийското дружество в Търговище е на един век

да се издирят старите дейци, да се запознаят тракийци с новия устав, да се извърши абонамента за в „Тракия“. Основната цел в дейността била проучвателната и събирателната дейност – напис-

ване на спомени за съдбата на тракийските бежанци, придружени със запазени снимки. Издадена е книгата на Грозю Каравасилев „Янюрениски врисове“.

През 1994 г. на 24 февру-

ари на отчетно-изборното събрание присъства Добри Каракирков – племенник на Капитан Петко войвода. за председател е избран д-р Георги Ст. Георгиев. Председатели са били Титко Василев, Стойка Мавродиева-Теодосиева и Янка Димитрова.

Сега председател е Мария Найденова. Търговищкото тракийско дружество „Стоян Мавродиев“ развива широкообхватна обществена дейност: чествания на значими исторически събития, посещения на тракийските събори, възпроизвеждане на тракийски обичаи, екскурзии до родните места на предците Янюрени и Хиделии. Към дружеството има сформирано младежко тракийско дружество, а така също и клуб на жените тракийки. Най-значителната проява на дружеството бе организирането и провеждането на Първия регионален събор на тракийци от Североизточна България в Търговище, който се състоя на 19 юни 2004

г. Гост тогава беше Манол Михайлов, тракийски певец, изгълнител на странджански народни песни.

Тракийците в Търговище

не губят своите патриотични чувства, те не забравят нашия священик девиз „Не забравяйте, но не отмъщавайте“.

КОСТА ЛЪОНДЕВ

В началото на 60-те години на миналия век като млад учител по история в свилеградската гимназия „Д-р Петър Берон“ бях приет за член на тракийското дружество в града. Събралият се водеше от един висок и слаб, със строги черти на лицето, гъсти вежди и дълбок пронизващ поглед човек, който вече беше преминал 70-те години от живота си. Това беше Симеон Стойков Лазаров.

Той е роден през 1896 г. в Ениджия, Лозенградско, което е едно от най-богатите български села в Източна Тракия. Произхожда от бедно многодетно семейство с 5 деца – 3 момчета и 2 момичета. Родителите били почти неграмотни, но много държали да изучат децата си. Още в селското училище малкият Симеон показал силно желание за учене и бързо си спечелил уважението на другарчетата си и своите учители. Завършва с пълно отличие прогимназия и подава молба да продължи образованието си в престижната тогава Одринска гимназия. Приет е, но за негова жалост, когато баща му не може да плати 7 турски лири за пансион, той е принуден да прекъсне образованието си. Любознателният младеж с мъка приема жестокия удар на съдбата. В продължение на година той помага на родителите си в земеделското им всекидневие. Вече 15-годишен е приет като стипендиант на Българската духовна семинария в Цариград. Бурните събития обаче прекъсват и това негово начинание. През 1912 г. избухва Балканската война и семинарията изпраща своите възпитаници в свободна България.

На 1 ноември 1912 г. 22 семинаристи са качени на кораба „Констанца“ и през Босфора акостират на румънското пристанище „Кюстенджа“. Следва малко пътешествие с влак до Букурещ и през Гюргево и Русе до София. Младият Симеон е във възторг от видяното в столицата – свободни българи, български войници, български полицаи. Отново е на влака и през Свиленград се връща в родното село. Тук го сварва Междусъюзническата война. Турските войски започват насилствено прочистване от българско население на Източна Тракия.

Ето как описва трагичните събития

ДОСТОЕН СИН НА ТРАКИЯ

Сто и двадесет години от рождението на Симеон Стойков Лазаров

самия Симеон Лазаров:

„На 22 септември 1913 година като гръм от ясно небе над селото се разнесе зловещата новина, че турското военно командване е заповядало само за час и половина всяко семейство да натовари на каруца каквото може от покъщнината си и да напусне дома си. Всички бяха изпаднали в паника. Плачеха жени и деца, стари баби кършеха ръце в отчаяние. Мрачни мъже стягаха каруците, седлаеха магаретата...“

Керванът от 400-500 каруци се отправя към Странджа, конвоирани от турски военни. Предадени са на българските власти в Малко Търново. Животът им е спасен, но започва този на прогонени от родното място бежанци.

Първоначално семейството на Симеон Лазаров се настанява в Поморие. След това родителите му заминават за Софлу, Западна Тракия, но той остава в Бургас при брат си, който е станал чиновник в общината. Записва се да учи в бургаската гимназия и изкарва 9-ти клас. Избухналата Първа световна война за пореден път прекъсва учението му. Призован е да служи в българската армия като радиотелеграфист в Бургас. С разрешението на командира си се явява на изпити

като частен ученик и успява да завърши 11 и 12 класове.

След уволнението си през лятото на 1919 година пристига в Свиленград, където вече се е установило семейството му, тъй като Западна Тракия е дадена на Гърция. Въпреки огромното му желание да учи в университета, Симеон е принуден да остане в Свиленград и да си потърси работа, за да се грижи за остарелите си родители. Детската му мечта да стане учител също изглежда непосилна, защото не притежава необходимата квалификация. Обръща се за помощ към вуйчо си Стоян Шангов – известен журналист, един от основателите на периодичния ни печат, директор и редактор на в. „Вечерна поща“, който е приятел с министъра на просвещението Стоян Омарчевски. Министърът назначава Симеон Лазаров за нередовен учител в свилеградската прогимназия, чийто директор е Станко Разбойников.

В продължение на 10 години Симеон Лазаров преподава на малките свилеградчанчета български език, обща и българска история, гражданско учение и френски език. Активно участва в културно-просветния живот на училището и града. Неизменен пламенен оратор е по време на чествания и празници.

През 1921 година той естестве-

но се нарежда сред учредителите на дружество „Тракия“. В следващите 12 години той е несменяем председател на дружеството. В периода 1931–35 г. е щатен организатор на тракийските дружества за цялата страна. През тези години той успява да се срещне със стотици тракийски семейства и да им помогне за разрешаване на проблемите им. Симеон Лазаров е един от най-активните кореспонденти на вестниците „Тракия“, „Тракийска дума“ и списанието „Завет“. През 1959 г. е приет за член на Тракийския научен институт. Естествено е активен в списването на бюлетина на института. Автор е на мащабно краеведско изследване за родното си село Ениджия, на очерци за селата Башклисе и Мехмерли, както и за Филчо войвода.

През 1975 г. Централното ръководство на СТДБ награждава Симеон Лазаров със златен медал „Капитан Петко войвода“. Той се радваше на голямо и задружно семейство. Дъщерите му Донка и Златка се посветиха на учителството, а синовете Людмил и Стайко са сред майсторите в мебелното и текстилното производство.

Той би се гордял и със своята внучка Мариана Александрова – учителка и поетеса, член на Съюза на българските писатели. Живее в Дупница. Учител е в ОУ „Неофит Рилски“ в Дупница, освен това работи като преводачка и редакторка. Авторка е на няколко поетични книги, а нейни творби са включени в повече от десет антологии с българска поезия, публикувани са в периодични издания и алманаси на български, македонски, сръбски, турски, гръцки и албански език. Тя е носителка на награди от конкурси за поезия в България и чужбина.

Симеон Лазаров почина на 13 септември 1976 г. на 80-годишна възраст. Да го изпратят бяха дошли стотици тракийци и съграждани. На мен, вече като председател на тракийското дружество, се падна задължението да произнеса прощалното слово за този скромнен и всеотдаен на тракийското дело българин.

МЕСТА И ЛИЦА ОТ РОДОПИТЕ И БЕЛОМОРИЕТО

Места и лица от РОДОПИТЕ и БЕЛОМОРИЕТО

Крум Савов 1882-1949

Фотография

Faces and Places from the RHODOPE MOUNTAINS and the THRACIAN SEA

Krum Savov 1882-1949

Photography

щата на Петър Дънов, основател на Бялото братство. По настояване на Ст. Н. Шишков Крум Савов постъпва в Картографския институт в София, където отбива военната си служба и изучава фотографското изкуство. През 1902 г. Крум Савов, вече професионален фотограф, се връща в Чепеларе и открива първото

слушали за този „кадражия в Чепеларе“, защото техните роднини в България им пращали портрети. Даже някои като отивали на гости през границата в Чепеларе, „со страхом се кадрасвали“ при Крум Савов и когато пристигали снимките им, цялата махала се събирала да гледа това чудо. Но майсторът на фотография участва в международни изложби и печели дипломи и медали в Лиеж и Лондон. По-късно премества ателието си в Асеновград. През 1949 г. след

■ Момиче в празнична родопска премяна

Така се нарича изложбата с фотографии на Крум Савов, която бе открита на 18 февруари т.г. в галерия „Средец“ на Министерството на културата. Така се нарича и превъзходно издадената книга под същото заглавие. Инициатор на този проект е Иво Хаджимишев, който открива за себе си (а вече и за всички нас) този голям български майстор на фотографията. И това става благодарение и на добрата воля на хората, които работят в Етнографския музей в Пловдив, в Историческия музей в Асеновград и в Държавния архив в Смолян, както и на задълбоченото проучване на

творчеството на Крум Савов от Зоя Начева, на събирателската енергия на съпруга ѝ – Коста Начев, а така също и на финансовата подкрепа на семейство Нели и Робърт Гипсън.

През есента на 1882 г. на 22 октомври, в китното родопско селище Устово се ражда Крум Савов Келпетков. Баща му Сава Келпетков е брат на свещеник Анастас Келпетков, известен като касиер и секретар на Петко войвода. Другият му чичо е Константин Дъновски – (ба-

фотоателие в Родопите. Обикаля из махалите като снима много хора. Родопчани „в турско“ (южно от граничната линия на Рожен), знаели и

кратко боледуване Крум Савов умира, оставяйки светла диря в историята на Родопския край. Той оставя изключително богат архив, чиято стойност тепърва ще се оценява. Уникалните му фотоси, възстановени от фотоплаки с изключително търпение и почит към стореното от Крум Савов.

Николай Хайтов навремето написа за Крум Савов: „Дълга история е как след възмъжаването Крум Савов се отдава на фотографията, свързва живота си с тази рядка за времето си професия и става чрез нея известен в Родопите, не по-малко от знаменитите писатели Дечов и Шишков. Не е изтървал Савов нито войните – Балканската и Европейската, – нито каракачаните, с техните стада, нито родопските кираджии, магаритари, мулешари и воловари – всичко, що е попаднало под окоето му е увековечено.

А Иво Хаджимишев, който има заслугата фотографиите на Крум Савов да заемат своето достойно място в съкровищницата на националната ни фотография, пише: „Крум Савов е бил приет от героите на своите снимки.

■ Четници от четата на Пею Шишманов в местността Лопуха, близо до Каракус, 1903 г.

■ Баба и внуче

СРЕЩА С ПРАВНУК НА ПЕТКО ВОЙВОДА...

Продължение от 1-а стр.

Тази част от биографията му е добре известна и подробно описана в нашите архивни източници. След тригодишно войводство из Тракия и Родопите, през 1864 г. Петко Киряков се свързва с гръцкото революционно движение, озовава се в Атина, където преминава военна подготовка във Военното училище. Има сведения, че по времето, когато е слушател в академията той променя името си от Киркоолу Петко на Киряков.

Петковата дружина в началото на 1878 г. влиза в Марония и обявява освободението на града. Престоява там 2 месеца и го отбранява дори след оставането му извън границите на България с подписването на Санстефанския мирен договор, противопоставяйки се няколко дни на отлично въоръжената двухиландна турска войска. Главната причина дружината на Петко войвода да се озове в Родопите е злощастният Берлински договор от 13 юли 1878 г., който раздробява Санстефанска България на две и поставя границата ѝ с Турция през средата на Родопите. В резултат на това в така наречената „неутрална зона“ започва опасно противопоставяне и междоусобици сред местното население.

Повод за това става сепаратизмът на част от мохамеданските села по поречието на р. Въча, които под влияние на тъм-рашките аги не искат да се включат в границите на Източна Румелия. В тази ситуация много от родопските села отправят молба за помощ и защита до войводата Петко Киряков. Петковата дружина остава в Средните Родопи до март 1879 г., след което преминава в Хасковско, където се очаква нов метеж по посока на кърджалийските села. Действа там до юни 1879 г., когато ролята му в

■ Стелиос ни покани в дома си в Ксанти, 1 февр. 2016 г.

■ Стелиани дъщеря на Петко войвода – бабата на Стелиос

Родопите приключва с утвърдяване държавния статут на Източна Румелия и той разпуска четата след 18-годишно четничество.

Мирният живот, към който се стреми Петко Киряков след Освобождението на България, се оказва една химера. Сблъсква се с една нова действителност в «свободна България» и за него започва живот пълен с мъки и несгоди. Властта не се съобразява с желанието му да остане да живее в Източна Румелия и той се установява във Варна. Сблъсъкът със Стамбуловия режим (1887 г.) поради несъгласие с новата политическа ориентация на страната към Англия и Австро-Унгария, донася нови страдания на войводата. Той е често арестуван с повод и без повод.

За съжаление Петко

Киряков не дочаква освободението на Родопите през 1912 г. Неговото героично сърце спира да тупти на 7 февруари 1900 г. Отива си ненавършил още 56 години, преждевременно телесно състарен и сломен от тежките побои в Ичкале, от мръсните клевети и трагичните разочарования, но оставя след себе си едно светло име, което се предава от поколение на поколение нови борци и радатели за освобождението на Родопите и Одринска Тракия.

На 12 февруари 1900 г. Русенският вестник „Славянин“ помества дописка от автор с псевдонима „Господов“ (псевдоним на Божков): „Г-не, редакторе! На 7 тогочаса по 5 сутринта след кратко боледуване (рак в стомаха) се помина Капитан Петко Киряков. Умря г-не редакторе, един от малобройните и редки войводи, с каквито майка България не отказвала да ни сдобива в трудните за нея времена, умре родопският герой, плашилото на Турската империя почти от 1862 до 1879 г., той е бил еднакво любим и уважаван от всички султанови поданици в целия Одрински вилает от турци, гърци, помаци и българи.“

Отива си от този свят капитан Петко без да довери на никого сведения за личния си живот, вероятно за да предпази близките си от преследвания. С охота е разказвал само за бойните си подвизи. Затова в различните му биографии има доста разнопосочни сведения за децата му.

Флотският деец капитан I ранг Константин Божков е единственият биограф на когото Капитан Петко войвода се доверява и предоставя лично сведения за своя живот като хайдутин. Това дава основание да се приеме, че мемориалният ръкопис на известния флотски механик е с висока степен на достоверност. Той изпълнява достойно заръката си от 1900 г., като оставя ръкопис от 78 стр. с достоверни лични спомени за живота и делото на Петко войвода. През есента на 1898 г. К. Божков заминава от Русе за Варна и тогава старите войводи Филип Тотю и Христо Македонски изпращат по него поздрав до Капитан Петко войвода. Така се запознава с него и бързо успява да спечели доверието му. Веднъж К. Божков иска мнение от него за това, в какво се състои изкуството на един войвода. В отговор „Кап. Петко войвода донесе и ми показа един доста обемист тефтер с думите: *ето моят папент*. Той на две-на три прелиства тази книга и

прочита нейното съдържание [...] (Ръкописа, с.18). По-нататък К. Божков описва 26 документа, които лично видял. Той единствен от всичките биографи на войводата пише, че освен син капитан Петко е имал и дъщеря от гъркинята.

Един от потомците на Петко войвода е Добри Кирков Каракирков, роден в Хасково през 1933 г. и внук на Митрю Каракирков – брат на войводата, който като председател на Съюза на тракийските дружества в Хасково също събира и дава сведения. Пише, че Петко войвода има един син Георги, който е дюлгерин в Кърджали и двамата са се срещали. Разказва и една прелюбопитна случка от преди 35 г. (1979 г.), когато му гостувала гръцката фамилия на Георгиус и Аспасия. „Аз съм внучката на Капитан Петко“ – уверила го тя. Разказала как като гледали сериала по кипърската телевизия си спомнила думите на нейната майка Стелиани, която казвала, че баба ѝ била първата жена на Петко. Показала му снимка на майка си, но снимката се „изгубила“ после в архива на Хасковското тракийско дружество. „Ако някой беше сложил калпак на главата ѝ, приликата щеше да е поразителна“ – пише Добри. Тези сведения са публикувани от Николай Грудев в публикация от 13

■ Петко войвода, стъклена плака на Крум Савов

дек. 2014 г. на в. „24 часа“ под заглавие „Гъркиня претендира да е внучка на Капитан Петко“.

От всичко чуто и прочетено за нас стана ясно със сигурност едно, че синът на Тракия Петко Киряков безспорно има две родини. Същото казва в едно свое интервю Пенка Чакалова – Генева, автор на книгата от 2011 г. „Спомен и памет за Каракирковия род – родът на капитан Петко войвода“ – „Едната му родина е свободна България, а другата – поробена Тракия“.

Затова е време да спрем да делим хората по национална и родова принадлежност защото всички имаме едно адамово начало и трябва да кажем като Диоген – „Аз съм гражданин на света!“ Само така ще можем да изчистим всички неточни и неизяснени моменти от миналото.

След срещата със Стелиос имаме вече и ние своето предположение, което ни накара да отворим отново биографичната книга на Филип Симилов – „Войводата Капитан Петко Киряков“, в която на стр.95 той пише за гъркинята Аспасия. Тя работи в къщата на бея Калън Тома където са поканени четниците и предупреждава Петко войвода – „Мифате типота!“ (Не яжте нищо!) от храната и да не пият от ракията, която им дава беят да вземат със себе си, защото в нея има отрова. Съвпадението на имената ни навежда на мисълта, че тя може да е прабабата на Стелиос, чиято майка както разбрахме от него се казва Аспасия и вероятно е кръстена на баба си Аспасия. Това ще се опитаме да разберем при следващата ни среща, затова може би ще има и продължение на темата.

В ПАМЕТ НА МИХАИЛ ГЕРДЖИКОВ

ДИМИТРИНА СМОЛЕВА

На 1 февруари т.г. Софийското тракийско дружество проведе възпоменателна вечер, посветена на Михаил Герджиков – виден деец на ВМОРО и един от ръководителите на Илинденско-Преображенското въстание в Странджа през 1903 г. Вечерта бе посветена на 139 години от рождението на Михаил Герджиков и на нея присъстваха внучката му Надежда Недкова и дъщеря ѝ Мария Герджикова.

Надежда Недкова разказа за своя дядо. Тя се спря на малко известните факти за произхода му и за предците му, както и на обстановката, в която са се формирали характерът и възгледите на бъдещия революционер и по-

борник. Михаил Герджиков е роден на 26 януари 1877 г. в Пловдив. Родът на майка му Магдалена е от Батак, но е родена в Пазарджик. Нейните братя Стефан и Христо са членове на революционни комитети, основани от Левски. След смъртта на Апостола Христо е заточен в Диарбекир. Бащата на Михаил – видният търговец Иван Герджиков, завършил търговска гимназия в Белград, е от Копривщица, но корените на рода му са от родопското село Райково. След Освобождението заема важни постове в Източна Румелия. По време на Стамболовия режим Иван Герджиков е преследван като русофил. През 1902 г. в неговата къща в Пловдив заседава конгресът на Од-

■ Надежда Недкова разказва

ринския окръжен революционен комитет.

Възпитан в революционна среда, Михаил Герджиков прекарва детството си в Копривщица и Пловдив и израства като здрав, силен и буен младеж със свободолюбив дух. Учи във френски колеж в Пловдив, след което в Пловдивската гимназия, където се запознава с Яворов, с Петър Манджуков, Стоян Михов и др. За лошо поведение те са изключени от гимназията и се дипломират в различни училища на

страната. Михаил Герджиков заминава за Швейцария – първо е в Лозана и после в Женева, където създават т.нар. Таен македонски комитет, чиито документи – устав, възвания и др. се пазят днес в Националната библиотека в Париж. През 1898 г. по време на ваканцията Герджиков се връща в София и се среща с Гоце Делчев. Двамата стигат до извода Тайният македонски комитет да премине към ВМОРО. Герджиков напуска Швейцария, за да се посвети на освободителното дело. В Битоля е назначен за учител по френски език. Тук е учител и Даме Груев, те работят заедно, издават вестник.

■ Михаил Герджиков с Яворов и Г. П. Стаматов

ТРАКИЙСКА ИСТОРИЯ

НИКОЛА ИНДЖОВ

Това е моят край, посечен от мънция. До бор и бук спокойно северът далечен се смесва с далечен юг.

И три езика като трите реки събират се в едно. И приказките на жените тъкат все същото платно.

...Там – Търновград със меч и скиптер, тук – времена без род и път. Там – златен храм, тук – скит на скитник, там – славата ни, тук – срамът.

Там – синя кръв, а тук – пролята, там – потекло, а тук – съдба. Там – цар! Тук – царство... Там – позлата, тук – стряха, с пиле на гърба.

Но тук – Триречие златоусто, а там – езикът на змия. Тук – люлка, гробница там пуста. Тук свят се брани, там – земя...

И трите ми реки морава сълза отмиват, люта пот. Там – заник слънце, тук – изгрява! Там – царедворци, тук – народ!

1966

В своето слово внучката му Надежда Недкова подчерта, че тогава той израства духовно, оформя и укрепва своите убеждения, веруването си, набира ползени организационен опит, за да се утвърди като революционер, предан на борбата за свобода на потиснатите и онеправдани българи.

Словото на Надежда Недкова бе изслушано с голямо внимание и предизвика оживени разисквания.

Георги Илиев отбеляза, че Женевската група се е противопоставяла активно на Берлинския конгрес, Емилия Славкова говори за запознанството на Герджиков в Женева с писателя Г. П. Стаматов, от когото възприема социалистически идеи. Величко Пачилов изтъкна общуването му с Васил Коларов. В разисквания участваха още Хр. Христов от Свиленград, Д. Смолева и други.

Продължава от 1-а стр.

ИСКАМЕ ИСТИНАТА...

Терминът „съжителство“ не само, че не професионален и не само, че въобще няма място в учебниците по история, не само, че е исторически неправдоподобен, но и насажда опасност от национално напрежение. Той може да е политически удобен, може да е платено за него под една или друга форма, но да се извършва чрез него такова изкривяване на историческата истина си е чисто национално предателство и то извършено от Българска държавна институция – МОН.

Тези факти провокират и много въпроси, два от които са особено важни и следва да вълнуват не само тракийци, но и цялото българско общество, защото са в основата на националния ни суверенитет и в основата на запазването и съхранението на българите въобще като народ, а именно:

– на какво основание МОН допуска проповядването на радикален ислям на български и в България като сам нарушава нормативни разпоредби – чл.8 от ЗНП – официалният език в учебните заведения е българският, а там където, българският език не е

майчин, децата, наред със задължителния български, имат право да изучават и майчин език, но под КОНТРОЛА НА ДЪРЖАВАТА. И тук няма как да не възникне въпроса как държавата осъществява този контрол и какви санкции налага при нарушенията.

– на какво основание МОН разрешава разкриването на духовни училища в България, каквито има разкрити и действат легално или полулегално, но във всички случаи реално, под една или друга форма в Родопите, като това е в нарушение изискванията на чл.17, 21 и 23 от ППЗНП, а именно: когато програмата на обучение и учебния план не са съобразени с държавните и образователни изисквания, училищата се закриват. Тук също има много въпроси, напр. според кое държавно изискване и образователно изискване, в България е разрешено да се проповядва радикален ислям, според кое държавно изискване в България се извършва духовно обучение по радикален ислям, след като обра-

зованието е светско, а радикалният ислям е забранен, според кое държавно изискване в България се регистрират под една или друга форма секти на исляма като това е еднакво опасно и за християни и за мюсюлмани.

Най-важно обаче е друго! Кой чиновник в МОН и на какво основание утвърждава учебна програма и план, в която се говори за съжителство, а не за владичество и в която липсват произведения от възрожденската литература и националния фолклор? И най-вече в чий интерес? Защото определено не е в интерес на българските деца и на българското общество!

Затова ние – тракийци като част от българското общество, пред които институциите и властта са отговорни, отправяме към тях следните искания:

1. Да се преустанови незабавно незаконното извършване на дейността по налагане на радикален ислям от ислямски проповедници в Родопите като възстановяването на българско-

то национално самосъзнание на мохамеданското население в тези райони стане приоритет на държавата и бъде защитено и контролирано от нея, не само на думи, но и реално.

2. Да бъде преустановено незабавно преиначиаването на възрожденската литература и история като чрез образованието започне формирането у децата на общочовешки и национални ценности, добродетели и култура като толерантността към чуждите религии и култура НЕ Е ЗА СМЕТКА И В УЩЪРБ НА БЪЛГАРСКОТО НАЦИОНАЛНО СЪЗНАНИЕ.

3. В учебниците по история да бъде включена и застъпена темата за тракийския геноцид като последица от Балканската война

4. Геноцидът над тракийските българи да бъде признат от официалната българска власт.

5. Българската власт да включи в националната си политика като национален приоритет обезщетяването на тракийските българи и техните потомци. Защото тракийци като част от българското об-

щество имаме право на това! Защото ние – тракийци искаме да се чувстваме българи и да сме защитени като българи в собствената си държава, от нашите политики и от нашите закони.

Искаме българските интереси да бъдат с приоритет и основна цел на българските политики! Защото не искаме, нищо, което е незаконно, неморално или невярно!

Искаме признаването на установен исторически факт! Искаме истината, каквато е тя, да не бъде премълчавана от страх, а да бъде оповестена, защото децата ни имат право да я знаят!

Защото истината формира национално съзнание и не допуска джихад под никаква форма.

Националното съзнание и възпитаването на децата в национални ценности е ОСНОВНО ЗАДЪЛЖЕНИЕ НА БЪЛГАРСКИТЕ ПОЛИТИЦИ И ОСНОВНО ПРАВО НА БЪЛГАРСКИТЕ ГРАЖДАНИ!

Петра Мечева е председател на тракийското дружество „Одринска епопея“ в Стара Загора, а Десислава Костова – секретар на тракийското дружество „Капитан Петко войвода“ в Димитровград. Заглавието е на редакцията.

ХРИСТО ТЕПАВИЧАРОВ

Продължава от миналия брой

ЗА ТРАКИЙСКИТЕ БЕЖАНЦИ

и отговорностите на балканските държави в началото на XXI век

Опитите за саниране на тези нарушения на общопризнати норми на международното право, някои от които са обявени за военни престъпления и престъпления срещу човечеството, чрез двустранни договори между заинтересованите страни, съгласно нормите на международното право са нищожни по начало и от тях не биха могли да произтекат никакви правни последици, нито би могла да се намали или изключи отговорността на държавата, извършила тези престъпления. Това е така, защото отговорността за извършени престъпления срещу човечеството не се погасява по давност.

Ето защо смятаме, че всички договори между България и Гърция, с предмет уреждането на последиците от извършените срещу българите от Западна Тракия и Македония престъпления, подписвани след Ньойския договор, без участие и за сметка на засегнатите, са нищожни.

Включително и онези 12 спогодби, подписани между двете правителства през 1964 г., доколкото в тях се засягат въпроси, свързани с отговорността на гръцката държава за геноцида срещу българите от Западна Тракия и Югоизточна Македония и заграбването на техните имоти.

Спогодбите от 1964 г., уреждащи широк кръг от висящи въпроси във взаимоотношенията на двете страни, се смятат от преговарящите екипи за успешни. От днешна гледна точка успешно е единствено тяхното приключване с подписването на 12 спогодби, но далеч от успешни биха могли да се определят резултатите за България, тъй като от висящите въпроси е снета отговорността на Гърция за геноцида срещу тракийските българи и заграбването на имотите им, престъпление по международното право, за което няма давност. Преговорите приключиха с констатацията, че не Гърция, а България дължи и изплаща на Гърция 7 милиона долара и се ангажира в продължение на 60 години да й доставя вода от река Арда за напояване на заграбените от тракийските българи земи. Няма и дума за изпълнение на задълженията по ал. 2 на член 48 на Ньойския договор за осигуряване на икономически излиз на България на Егейско море.

Грешката, граничеща с престъпление, на всички преговарящи от българска страна е, че са разглеждали бежанския въпрос в преговорите с гръцката страна като имуществен, а не като национален. Именно затова с лека ръка е подминат и основният въпрос за излиза на България на Бяло море. Дори в унизилия Ньойски договор, в член 48 е записано:

„България се отказва в полза на главните сдружени Сили от всички свои права и титри върху териториите на Тракия, които принадлежат на българската монархия и които, намирайки се отвъд новите граници на България, както те са описани в чл. 27, сега не са дадени никому.

Главните съюзени и сдружени Сили се задължават да се гарантират свободата на икономическите изходи на България на Егейско море.“

Видно от текста България никога не се е отказала от свои земи в Тракия в полза на някой от съседите си, а единствено „в полза на главните сдружени Сили“. Замисълът е земите на Егейска България да останат неутрални под властта на Главните съюзени и сдружени Сили, за да се гарантира безпрепятствения икономически излиз на България на Бяло море, без каквото страната се обрича на бедност, зависимост, застой и реваншизъм.

За губернатор на Западна Тракия от името на Съюзните сили е назначен французинът генерал Шарпи. На конференция, състояла се в Сан Ремо през 1920 година, свикана от Върховния съвет на съюзниците, каквото и да означава това, продължава разглеждането на близоизточния въпрос и на останалите висящи въпроси. На конференцията е поканена Гърция, но не и България, бъдещето на чиито тракийски земи се обсъжда. Американската делегация настоява на България да се даде територията на запад от линията Мидия-Енос до Солун. Англия, далеч от добрия тон на дипломатията, се противопоставя на американската политика на президента Уилсън и настоява Западна Тракия да се предаде на Гърция.

Срещайки пълно неразбиране и възмущение от бруталността и липсата на елементарно чувство за справедливост от страна на английската колониална дипломатия, която доминира, американската делегация напуска конференцията. Френският президент, Реймон Поанкаре по подозирани причини, се намесва брутално в преговорния процес, изтегляйки генерал Шарпи, компрометирайки междусъюзническият автономен режим на Западна Тракия и оставяйки областта свободна за анексиране от Гърция.

Така се стига до решение по правилото на „свършените факти“ – да се легитимира окупацията на Западна Тракия от Гърция, без да се поправя или изменя Ньойският договор.

През 1923 година, в Лозана се провежда нова конференция, в чиито фокус са турско-гръцките отношения. Българският излиз изобщо не се разисква, като т.н. „велики сили“ отново демонстрират грубо пренебрежение към наложения от самите тях текст на чл. 48 на Ньойския договор.

Все още никой до ден днешен не се осмелява да преговори и да разкрие цената,

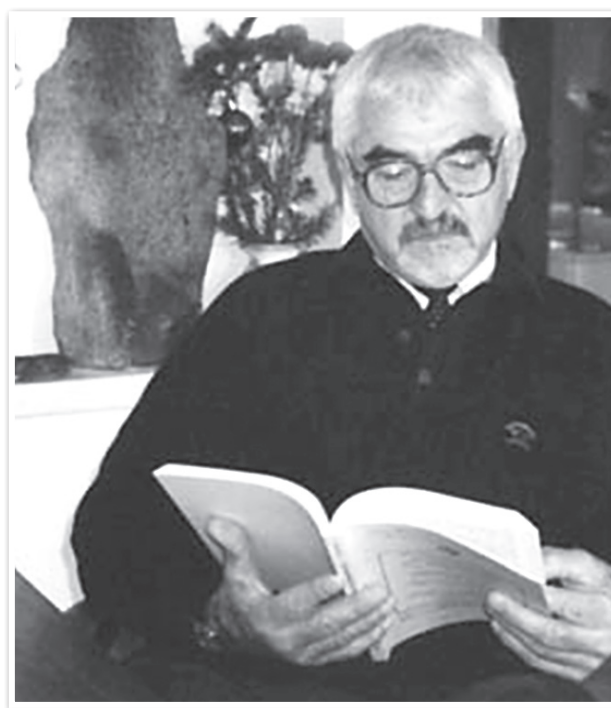
която капитализира Поанкаре, от една страна, и английската корона и клянящото се в нейно име правителство, от друга страна, за нарушаване на договореното в Ньой и в Сан Ремо, като се разпореждат с поставената под тяхно управление Западна Тракия, като със своя собственост, предоставяйки я на Гърция и суспендирайки приложението на член 48 от Ньойския договор. Вярваме, че този ден не е далеч и че ще можем да прочетем истината върху просната на европейския простор кожа на агонизиращия английски лъв.

Бихме искали да вярваме, че времето за приложение на чл. 48 на печалния Ньойски договор наближава? Член 48 на Ньойския договор никога не е отменян, той е в сила и днес, както е в сила и самият Ньойски договор. Ако някой в Гърция или в Турция, или другаде твърди, че Ньойският договор е отменен, че е бил заменен от друг договор, като например Парижкия мирен договор от 1947 година, би трябвало да приеме, че е било възстановено статуквото ante (status quo ante), правната регламентация от преди влизането на Ньойския договор в сила. Парижката мирна конференция прие, че България възстановява границите си от 1941, т.е. границите определени в Ньой. Очевидно никой не твърди друго, тъй като това би означавало възстановяване на българския суверенитет върху отнетите му с договора земи в Източна и Западна Тракия. Вярно е, че в Париж е отхвърлено българското искане за връщане на Западна Тракия, но член 48 на Ньойския договор остава в сила и очаква своя час.

Що се отнася до бежанците от Източна Тракия в периода след Ньойския договор, след подписването на Лозанския мирен договор от 24 юли 1923 година, съдбата им се превърна в въпрос на българо-турските отношения.

Въпросът за българските бежанци от Тракия е с половин вековна история от освоеното до подписването на Ангорските спогодби между България и Турция през 1925 година, когато се създава грешното впечатление, че е намерено решение.

Ако до Междусъюзническата война гоненията на българите от Тракия са в нормите на търпимото, след войната срещу българите се прилага политиката на геноцид. Най-малко 350,000 българи са прогонени от родните им места, 1/6 от тях са избити и изгорени, къщите, земите и цялото движимо и недвижимо имущество е заграбено от турската държава.

В търсене на решение, през 1925 г. се подписва и ратифицира Протокол към Договора за приятелство между България и Турция, известен като Ангорски договор. Договорът е подписан от Симеон Радев, бързаш да заеме поста си на български пълномощен министър в САЩ, под диктовката на Тевфик Кемал бей, който се справя блестящо с изчистване образа на турските управляващи среди след откритите обвинения от страна на съюзните сили в извършване на геноцид срещу християнското население. С Протокола са легализирани придобивките от престъпните действия на турската държава. В член А на Протокола се гарантират правата разписани в Ньойския договор, по който България има само задължения и се позовава на правата по Лозанския договор, по който Турция не изпълни нито едно от задълженията си. Ако някоя разпоредба от този протокол има някаква стойност това е член В, който решава съдбата на тракийските българи, като предвижда недвижимите им имоти да станат собственост на турската държава. Според турската интерпретация на разпоредбата, тя се прилага към всички изселили се в България в периода 5/18 октомври 1912 – октомври 1925 година. Всички останали текстове са пълнеж и без значение. Ако приемем, че този протокол е приложим към тракийските бежанци и мъченици, то неминуемо трябва да се съгласим, че въпросите с техните имуществва са отдавна решени и няма за какво да се преговаря.

Ако обаче внимателно анализираме фактите и случилото се с българските тракийци трябва да кажем, че Ангорският договор и Протокола към него са мъртви родени за

тракийските бежанци, че те не попадат под разпоредбите им, че те не са изселници или refugiers според автентичния френски текст, а са експатриди, изгнаници, бежанци, жертва на турски държавен тероризъм и геноцид, престъпление, което се преследва не по вътрешното право на една или друга държава, а по международното право като престъпление против човечеството, за което няма давност.

По силата на международното право оцелелите тракийски български бежанци не са загубили правата върху имотите си и турската държава, която все по-упорито се рекламира като правопреемник на османската империя е отговорна и днес и трябва да им позволи да се завърнат по родните си места, да им възстанови по административен ред собствеността или да ги възмезди, като заплати стойността на отнетото имущество, лихвите върху дължимата сума за един век и ги обезщети за причинените страдания, лишения и пропуснати възможности.

Що се отнася до Конвенцията за установяване между България и Турция, подписана в Ангора/Анкара на 18 октомври 1925 г. от същите Симеон Радев и Тевфик Кемал, чиито разпоредби са насочени единствено към бъдещи не случили се събития, както към датата на подписване, така и към днешна дата, тя е лишена от практически смисъл и съдържание по няколко причини: 1) в основната разпоредба – чл. 1 – свободно движение на гражданите на двете страни през границата – Конвенцията препраща към вътрешното законодателство на всяка от тях, т.е. на практика нищо не решава; 2) Член 2 предвижда доброволно изселване на же-

лаещите турци в България и българи в Турция, а не български и турски граждани с различен от гражданството произход, да се изселят, със статут на изселници, като условията, при които ще стане изселването и ликвидирателното на имотите е оставено да бъде уреждано с друга спогодба в бъдеще. Останалите разпоредби на тази конвенция не предоставят никакви права на потенциалните изселници, които да ги отделят в различна категория от местното население, нито им дават никакви привилегии във взаимоотношенията с държавата, от която се изселват. Поради тези причини Конвенцията макар и не денонсирана е изцяло изпразнена от съдържание и неприложима.

С тези три документа се изчерпват и усилията на двете страни, чрез правни средства да уредят последиците от тракийския геноцид.

В Конвенцията за установяване се предвижда да бъде сключена в бъдеще спогодба за договаряне на условията за изселване и ликвидирателното на имотите на преселващите, което никога не се случва. Поради тази причина изселванията в периода след 1925 г. до 1950 г. са свободни, доброволни и стават по силата на вътрешното законодателство. В периода 1951–1952 г., по силата на споразумение между българското и турско правителство от България се изселват доброволно близо 160.000 хиляди български граждани, отказвайки се доброволно от българско гражданство, според действащото българско законодателство и приемайки турско поданство. През 1964 г. България направи официално предложение на Турция за цялостно решаване на изселническия въпрос чрез даване възможност на всеки желаещ български гражданин, който се идентифицира като турчин, да се изсели в Турция. Турция не отговори на предложението. Едва през 1966 г., Турция предложи да се реши въпроса за изселване само на близки и роднини на изселили се вече в Турция. Така бе подписана Спогодба за изселване на близки и роднини на вече изселили се преди 1952 г. от министрите на външните работи Иван Башев и Ихан Сабри Чаалайнгил. По силата на тази спогодба в периода 1968–1978 от България се изселиха допълнително 122,800 души. След приключване на това изселване президентът Кемал Еврен декларира: изселването на български граждани в Турция е окончателно приключено.

Продължава в следващия брой

СТАРО СЕЛО

Всеки, който живее в района на Старо село, в по-малка или по-голяма степен е свързан с лозарството и с производството на качествени вина и ракии. Тази година тържеството за Трифон Зарезан бе организирано от фирма „Ветком 2000“ с управител д-р Здравко Ножаров и главен агроном Гошо Симеонов (Фирмата обработва 65% от земята в с. Старо село), от читалището, кметството и тракийското дружество „Георги Кондолов“. Тържеството започна с хора на площада на селото и след това мнозинството

се отправи под звуците на музиката към близкия лозов масив. Ритуалът по зарязването на лозата бе извършен от управителя и гл. агроном на фирма „Ветком 2000“, кмета на селото Теодора Стоянова и общинските съветници от община Сливен инж. Кольо Милев, Атанас Дерибалтов и председателя на тракийското дружество „Пазар Маджаров“ от Сливен инж. Кирил Киряков

Празникът продължи с песни и хора в местния ресторант, където се състоя и конкурс за „най-добро вино и ракия“ от масивите на селото. За производител на най-добро вино бе обявен младият винар Златко Йорданов. А за най-добри производители на ракия одобрение

ТРАКИЙЦИ ПРАЗНУВАТ ТРИФОН ЗАРЕЗАН

получиха Николай Русев и Атанас Ангелов.

Празникът продължи до късно под звуците на тракийски ритми.

С. ГЕНЕРАЛ ИНЗОВО

В мразовитата утрин на селския мегдан в с. Генерал Инзово се събраха млади и стари и се отправиха към лозовия масив в местността „Сарапча“. Първи зарязва кметът Галин Пантелев, поля с червено вино лозата и пожела: „Колкото

капки в земята, толкова бурета в мазата“. След него като опитни стопани зарязаха лозите останалите присъстващи и пожелаха: „Да е берекетлия годината!“. От отрязаните лозови пръчки жените оплетоха венци и подариха на всички присъстващи. Старите лозари напълниха чашите с искрящо вино, а самодейките почерпиха със специално нашарената за празника погача. Веселието продължи с дегустация на вино, ракия, вкусни мезета и бурна веселба.

ХАСКОВО

И тази година тракийци от Хасково почетоха празника „Св. Трифон Зарезан“. Да отпразнуват събитието в салона на дружеството се събраха десетки потомки и потомци на тракийските българи. Както изисква празника, макар и при стайни условия, бе извършено ритуалното зарязване на лозова пръчка и бе избран „цар на лозята“. Тази година за „цар на лозята“ бе избран Стойо Стоев, дългогодишен лозар и производител на вино, който за награда получи венец, изплетен от лозови пръчки и чешмир.

Групата за художествено слово при читалище „Тракия – 2008“ с ръководителка учителката Генка Канева бяха подготвили рецитал от стихове, посветени на виното и любовта. Тракийската поетеса Венета Георгиева, прочете свое стихотворение, написано специално за празника.

Диригентката на ансамбъл „Китна Тракия“ Стефка Младенова изпълни на пиано няколко незабравими произведения на класи-

ците. Имаше и дегустация на вина и бяха излъчени победители в конкурса за най-добро вино.

ВАРНА

На празник като на празник: отрупани маси с погачи, баници, мезета, вина; настроението приповдигнато, благодарение на хороводните песни, изпълнявани от фолклорна група „Авлига“ при читалище „Напредък“ 2008, гр. Аксаково, чийто секретар е Иванка Илиева, в акомпанимент на акордеониста Цветан Тодоров и на вълнуващия ритуал за подрязване на лозите, изпълнен от председателката на клуба Петя Алексиева, единодушно избрана за стопанка на тържеството. Празникът Трифон Зарезан в тракийски клуб „Чайка“ във Варна стана още по-вълнуващ след изпълнението на подходящи стихове и особено, когато Фани Рангелова, от името на ръководството поздрави юбиларката Надежда Стоименова, на която поднесе подарък и с песента „Баба ми остави шарена торба“ Петя Алексиева и Иванка Крумова пожелаха на всички здраве, бодрост и дълголетие.

ПОКЛОН ПРЕД АПОСТОЛА НА СВОБОДАТА

На 19 февруари хиляди българи в страната и в чужбина се поклониха пред паметта на Апостола на свободата. Навършиха се 143 години от гибелта му. Тракийци тачат безсмъртното дело на Васил Левски. Показаха го и в този ден. Председателят на Съюза на тракийските дружества в България Красимир Преманов, членове на Върховния комитет на Съюза, председателят на Софийското тракийско дружество Божана Богданова и още много потомци на тракийци участваха в архиерейската панихида за Апостола в храм „Св.София“ и в поклонението пред паметника му с участието на гвардейска част и с военни ритуали. Поднесени бяха венци и цветя от името на СТДБ и Софийското тракийско дружество.

Честито!

Централното ръководство на СТДБ и редколегията на вестник „Тракия“ честити на рождениците на Съюза:

Яне Ставрев Янев – Кърджали.....2.ІІІ. 1949

Хубен Стефанов Стефанов –

Хасково4.ІІІ.1959

Проф. Иван Георгиев Филчев

София.....5.ІІІ.1923

Ирина Димитрова Енчева

Бургас.....8.ІІІ.1949

Еню Атанасов Димитров –

София.....16.ІІІ.1940

Ели Вълчева Гьорева – Пловдив... 21.ІІІ.1943

Проф. Тодор Кирев Тодоров

София.....25.ІІІ-1933

Антоанета Стойчева Йотова –

София.....27.ІІІ.1960

19 ФЕВРУАРИ В БУРГАС

Две важни събития отбеляза бургаското Тракийско дружество „Екзарх Антим І“ на 19 февруари. В българска-

та история тази дата е свързана с две паметни събития. Едното е – 143 години от гибелта на Васил Левски, на чийто паметник тракийци поднесоха цветя и склониха глави в знак на почит към делото на Апостола.

На 19 февруари се случва и още едно изключително важно събитие от живота на тракийци, а именно – Учредителният

конгрес на тракийските дружества в България. Той се провежда в Минковия хан през далечната 1897 г. и на него присъстват Петър Драгулев, Капитан Петко Войвода, Иван Златанов, д-р Павел Ношков, Атанас Славов и Григор Дяков. Те поставят основите на националното тракийско движение.

„Ние сме горди, че именно в Бургас се провежда Учредителният конгрес на тракийските дружества“ – каза Тодор Ангелов, председател на Тракийското дружество „Екзарх Антим І“. Присъстващите тракийци поставиха цветя на паметната плоча на сградата, където се е провело учредителното събрание, в знак на уважение и приемственост към делото на българските родолюбци.

Отиде си... завинаги... нашата Митка...

Митка Василева Златева

с. Жельо войвода
Потомка на
тракийски бежанци от
с. Еникьой, Узункюприско,
Одринска Тракия

След нея ще останат...

И пословичната ѝ всеотдайност и обич към род и корени...

И силата и енергията и любовта, с които тя предаваше историята за дедите си на свои и чужди...

Поклон! Дълбок поклон!

Национална инициатива „Завръщане към корените“ и „По обратния път на дедите ни“

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А

Печат: НЮЗПРИНТ ЕООД

Абонирайте се!

Каталоген номер

759

Издава: Върховният комитет

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Елена АЛЕКОВА, Никола ИНДЖОВ и Хубен СТЕФАНОВ; Главен редактор: Тодор КОРУЕВ
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

БАНКОВА СМЕТКА

СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC:STSABGSF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

КОРЕСПОНДЕНТИ: Валентина АНГЕЛОВА (Бургас) – 0879 545 115; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) – 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) – 02/412 12 36, 0886 746 044; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) – 044/62 48 53; Анета Георгиева (Хасково) - 0894 044 420; Веска Ламбова (Шумен) – 0877 71 85 03; Мария ИВАНОВА (Ямбол) – 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

Най-големият тракийски скален град не е Перперикон

Белгиецът астроархеолог Робърт Бовал, като посети района край Биволяне, смята, че България може да се окаже родината на западната цивилизация, а хората, живели по тези земи, по-древни от египтяните, шумерите и други праисторически народи.

Жалкото е, че сега много от тези сакрални места са превърнати в бунища или егреци

ВЕНЦИСЛАВ СТАЙКОВ

Този път изпитах удоволствието да прехвърлям баирите с един кърджалиец – Димитър Димов – Гайдашев, който се оказа не само голям фен на местата, където е имало крепости из Източните Родопи, но и човек, който се е заел със сериозното начинание да ги отбелязва и документира в картата на България. Това че е лекар не му пречи да обикаля нашия край през свободните уикенди и да прескача с кралимарковски стъпки баирите, за да се докосне до някое място, където в далечни времена е имало крепостни стени и древни светилища.

Този път не бях водач, а се оставих на моя нов приятел да ме води към местност, до която все още не бях стигал.

Вече много се изписа за светилището Харман кая, което се намира преди село Биволяне. Даже прочутият астроархеолог белгиецът Робърт Бовал го посети преди две години.

Той смята, че България може да се окаже източникът на западната цивилизация. А хората, живели по тези земи – много по-древни от египтяните, шумерите и много други древни народи.

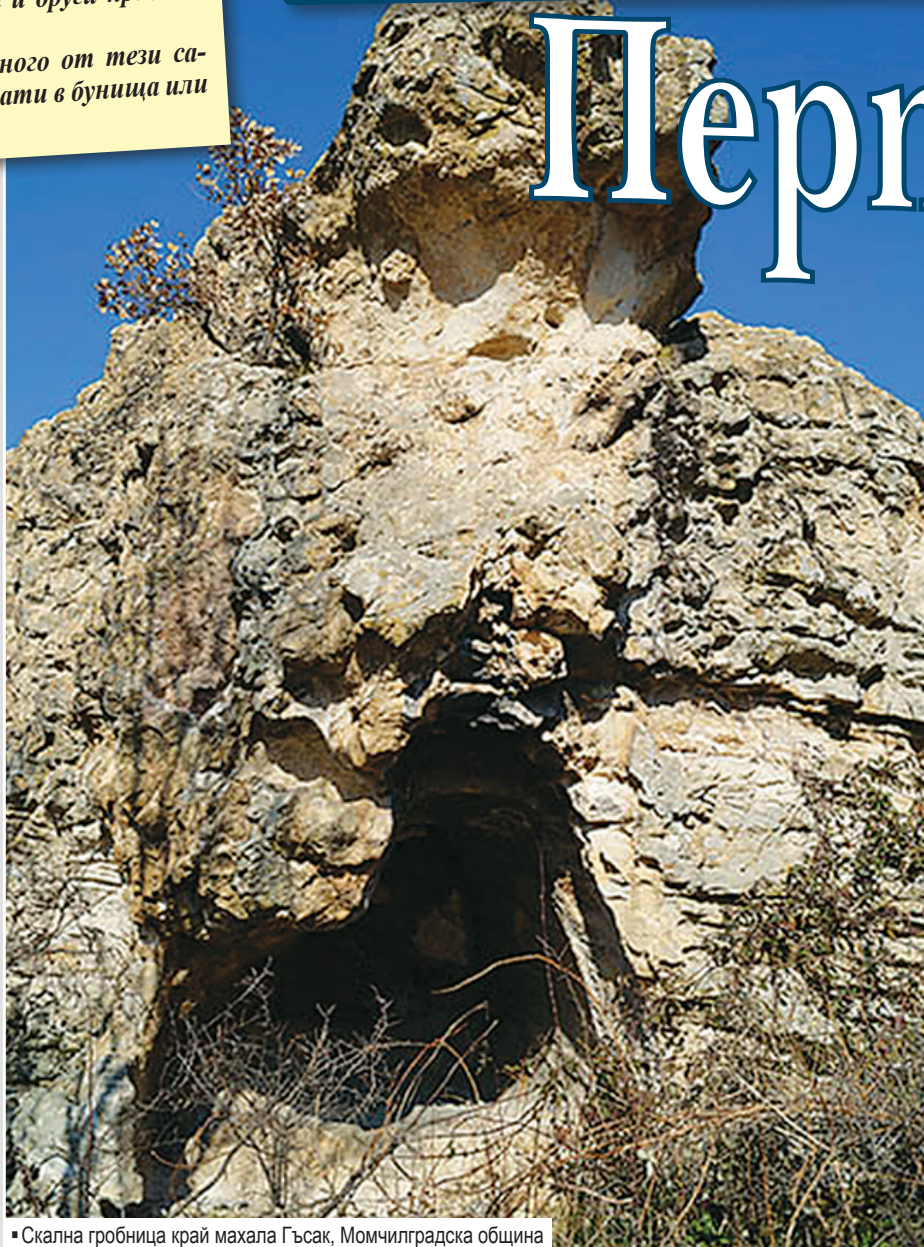
До това светилище се намира и друго култово място, а именно религиозният мюсюлмански комплекс Елмалъ баба теке. Това е свещено място за алианите в България. Всяка година през месец септември хора, изповядващи тази религия, се събират там и правят курбани за здраве и берекет.

След Елмалъ баба теке е село Биволяне, откъдето може да се стигне до връх Църковен или Кирсе тепе, както го знаят местните.

Моят приятел беше проучил това място и след като оставихме колата в селото, продължихме по пътека в подножието на върха.

Беше невероятно удоволствие да усещаш слънцето в края на януари, да виждаш първите минзухари, които се появяват след разтопените ледени кори. И да вървиш нагоре към билото, а под теб да се виждат долините, препълнени с мъгла, като огромни паници с айрян, от който пият слънчевите лъчи.

По лунния пейзаж, който виждахме около нас, се забелязваха множество очертания на каменни огради, някои от които бяха на голяма площ, а други съвсем скромни. Сякаш по тези каменисти места много-много отдавна е имало селище, от което са останали

■ Скална гробница край махала Гъсак, Момчилградска община

само разхвърляни камъни и очертанията на дворове. Над тях, на самия връх Кирсе тепе, има останки от крепост, така че е логично под него да е имало селище. Още повече, че в самото село Биволяне има достатъчно каменни огради и очертания, които приличат на тези по отвесния склон.

Изглед над село Биволяне към местностите Средна Арда и Юмрук скала

При всички положения обаче тези каменни ограждения са много древни.

Местните хора не знаят откога са и защо са създадени и разположени на този неблагоприятен терен.

След като направихме достатъчно снимки, за да документираме тези места, ние побързахме да стигнем до отвесни скали, от които се разкрива невероятна гледка към язовир „Студен кладенец“ и към местностите Моняк, Средна Арда и Юмрук скала, които са от другата страна на река Арда.

Преди това обаче преминахме през две големи скали, които бяха сякаш поставени на самия проход в края на билото. Те стояха като врата, през която се преминава, за да навлезеш в същинската част на скалите. А там се намират

останките от малка крепост – наблюдателница в древно време, която е била естествена връзка както към Църковния връх, така и към крепостите, които са били на отсрещните върхове. Руините от кула, както и от крепостни стени си личаха въпреки дърветата и храстите, които ги бяха забулили в забрава. Помислих си, че през пролетта и лятото

тези каменни останки ще се скрият още повече и достъпът до тях ще е почти невъзможен. Но сега беше средата на зимата и ние имаме великолепен късмет да съчетаем хубаво време с почти разчистен терен.

От скалите в края на билото се разкриваше приказна гледка. Мъглата беше запълнила язовира, пълзеше по

хълмовете и се разтваряше из горските насаждения, където сякаш самодиви се показваха за миг и се изпаряваха. Възклицанията ни от гледката явно стресна горските обитатели и видяхме как в гората под пропастта стадо сърни се разбяга от нашата глъч. Толкова много сърни не бях виждал на едно място. На няколко групи те преминаха през оголените горски пътеки и успяхме да снимаме част от тях.

Горе, където бяхме ние, имаше много следи от диви прасета, които бяха ровили за жълъди и други горски лакомства. Забелязваха се и следи от чакали и подивели кучета. А това ми припомни за моя поход преди две години към съседния връх на Кирсе тепе, който местните наричат Умурлар тепе или върха на Тимур.

Там, нагоре към върха виждах в снега само монте човешки стъпки, а надолу, в обратна посока забелязах стъпките на вълк.

Бяхме се разминали за малко. Тогава преди да достигна върха се натъкнах на леговището му. Една голяма хралупа, която не посмях да приближа, за да не изплаша вълчетата.

Под самия връх сякаш от нищото изскочи човек, който се оказа, че е от селото. Запознахме се и от него разбрахме, че всяка година на 15 май се прави курбан за здраве на това място. Естествено бяхме покани от новия си приятел Хасан Кларинетиста, както той ни препоръча да го търсим. Освен овчари, козари и ловци,

вече имам и приятел-музикант сред местното население на Източните Родопи.

Не ни се искаше да слизаме от този великолепен хълм с райски гледки, но бяхме решили да разгледаме още места в този район затова с неохота тръгнахме надолу.

На връщане се спряхме в махала Гъсак, от която за пръв път преди няколко години стигнах до светилището Харман кая. Тогава въобще не предполагах, че в самото село има толкова много древни артефакти и самите къщи са построени върху скали, които са използвани за древните ритуали на прадедите ни. Жалко, че сега много от тези сакрални места са превърнати в бунища, в които се намират голяма част от отпадъците на селата или са превърнати в пасища и егреци за домашните животни.

След обхода, който направихме в самото начало на село Гъсак и видяхме интересни изсичания от едната и от другата страна на пътя, се убедихме, че това е било култово място. Визуалната му връзка с Харман кая и съседните скали на това огромно светилище ме карат да си мисля, че махалата е част от много древен каменен град, може би най-големия тракийски, за какъвто предполага проф. Васил Миков, който регистрира обекта още през 1941 г.

Снимки: Венцислав Стайков

След като прочете текста главният редактор на в. „Нов живот“ Иван Бунков написа: „Благодаря ти, Венци, че те има!“

